

վրայէ կղմինտրերը վար թափեց . հասն ծառեր կուտրանեց . և իւսքիւտարու կցորդ իճապիէ ըսուած թաղը մէկ աղքատ մարդու մը տուն փլցուց . որ նոր շլնուելու վրայ էր . և տէրը իւր ընտանեօքը ամէնը երեք հոգի՝ հան կը կենային : Տանը փլելէն միայն տան տիրոջը թեւը սախտեցաւ . ընտանեացը վնաս մը չեղաւ :

— Չորեքշաբթի առաւօտ . յուլիս 26 , խառնիւղիմական լսուած թաղը հրդեհ պատահելով՝ երկու հաստ մեծկակ տուներ այրեցան . և քաղաքական հոգաբարձուաց ջանիւղը մարեցաւ առանց աւելի վնաս մը ընելու : Այսօր ալ խառնիւղիմական լսուած թաղը եալը մը այրեցաւ :

— Իարձապատիւ Ծիլդա փաշային Աէլսնիկի կուսակալութիւնը ձգելը՝ հոն գտնուող բնակիչներուն շատ ցաւ տուաւ . որովհետեւ անաշառարդարութեամբ ժողովուրդը կառավարելուն համար ամէնուն սիրելի եղած էր : Խոյն քաղաքը գլունուող եւրոպացի վաճառականները բազմաթիւ ըստորագրութեամբ յատուկ գիր մը գրեցին բարձրապատիւ փաշային . որով անոր խոհական և բարեինամ կառավարութենէն շնորհակալ կ'ըլքան, և զիրենք ձգել երթալուն վրայ արտօնմ ըլլանին կ'ի մացընեն :

— Երեկի գաւառուին բնակիչներէն Քարա Խան, Ալլ օղու Ահմէտ նաւապետը, և Սահիբիչ Վալին, և Սաքա օղու Հասանի տղայ Ահմէտը, և Տէօվրէկ ցի Ապտուլահի տղայ Խորահիմը իրենց հեծած կուրին (Փիլիքային) մէջ հենի հարման ըստուած ծովիշ-զերքէն հանդապային ածուխ բեռցընելով երբ որ Երեկի նաւահանգիստը կ'երթային, անյաջող հովի պատահելով կուրը ծովը կ'ընկղմի . և մէջի մարդիկ կը ամէնքն ալ կը խեղդուին :

— Երգինկեան գաւառին մէջէն անցնող Ափը բատ գետը՝ այս տարի ուրիշ չատ գետերու պէս չափէն աւելի յորդեց, որ այս ջրոյն այսքան չատ նալը նշյն Երկիրը գտնուող ծերունիներէն յիշող չի կար։ Աւ այս առատանալը ալ վնասը շատ և ծանր եղաւ։ Տամն և հինգ գիւղի արտերը կոխեց։ Վարույանը բոլորովին աւրեց։ յորենը և գարին վաստեցուց։ և այն արտերուն տէրերը մէծ որբած մութեան մէջ ձգեց։ որ ցանած սերմերնին ալ կօրսնցուցին։

ին որ ելլէ, և տեղը իրենց դրուի և Հեղափոխականներ օրինաւորական կողմի աւրաց ասոնք խորհեշով որ ժամացնելը վտանգաւոր բահանգմաւնքը հերքեցին։ թեան օրը քուեկից բազմ բէն օրէնսդրաց աղդային նուանեցաւ։

— Բնիկ իտալացի և ժ

— Համ քաղաքը մօտերս քանի մը խումբ զօրք գացին։ Հասարակութիւնը կարծեցին որ նոր զօրք պիտի դրուի . և ասոնց գալը՝ այս գործս դիւրացրնելու համար է։ Ուստի շատ մը երիտասարդներ իրենցմէ կանկած լնելով, չըլաց թէ զօրք դրաւող ներուն կարդը անցնին ; իրենց հանդիսատ ընակարանը և տուներնին տեղերնին ձգեցին, լեռները կամ Հաւրան ըստւած անտպատը քաշըւեցան։ Բայց հոն ալ ուտելիք և ասպրուսոտ չի կրնալով գլունել՝ գողութեան ձեռք զարկին . և կըսուի որ անապատին արագ գողերն ալ ասոնց հետ միացան, Հաւրան գաւռալին սահմանները պարտելով այն տեղի բնակիչներուն շատ նեղութիւն կուտան :

Համարագը մէկ գէշութիւն մը եղաւ . որ
բարեբազդաբար այս մօտ ժամանակներս քիչ պա-
տահած է : Օ ինուորական հրամանաստարներուն
մէկը՝ բանակի բժիշկներուն մէկը սպաննեց : Ո՞ւո-
ցընելուն պատճառը և ուրիշ պարագայները տա-
կաւին ծանօթ չեն :

Քաղաքական կառավարութեան գործակալները և պաշտօնատարները գրեթէ ամէնիքն ալ կոստանդնուպօլսոց պէս փոխեցին հագուստնին . և ուրիշները երկայն հանդերձնին չի հանելով՝ միայն ծանր գլխարկին հանեցին . տեղը կորմիր գլխարկ (ֆէս) գրին : Կրիկայ աննշան և թեթեւ բան մը չէ . մանաւանդ Համ գաւառին բնակիշներուն նայելով . որ հին սովորութիններուն շատ կապուած են . և չերյուսացուեր որ այսպէս դիւրութեամբ կերպարանիքնին կը փոխե՞ն : Ո՞է որ առողջ կերպարանիքնին փոխելու բռնութիւն ըլլար, շատ մարդ գուցէ մեռնելու յանձնառու կ'ըլլային . կերպերնին չէին փոխել . բայց կառավարութեան խոհեմ թայլութիւնը, որ հագուստի համար բնաւ կանոն մը և արգելք մը չի դրաւ, թող տուառ որ ամէն մարդ իր ուզած կերպովը հագուսի, և կոստանդնուպօլսոց հիմակուան հագուստին թեթեւուիլ և վայելցութիւնը և ուրիշ աղէկութիւնները, և մանաւանդ աչք սորվելը յաջողութեամբ անանկ փոփոխութիւն մը ըրին . որ ուրիշ ճամբով մեծ խուզովութեանց պատճառ կ'ըլլար : Որովհետեւ այսպէս ըլլալով ալ քանի մը տաճիկ կրօնամոլ մարդիկ տրատունջ ըրին . որ տաճիկը ուրիշ աղդերէն միայն գլուխը գրածովը որոշել սորված էին . և այս որոշումն հարկաւոր բան մը կը կարծէին : Բայց այս որոշումնջնեն բան մը չելաւ և ելլելով ալ չունի . որ Փարիզ գայ, և իր գաձամեր պատասխան տայ, ցաւ :

UPSETTB LIBBT

ԳԱՅԱԿԱՐ: Հասարակապետութեան նախադիմին առաջիկ է ելքը և առաջիկ է վայրը ինչ իսկ բարձր է վերջը որ առջ կայանալի անցածները պահպանութիւնը է մասնաւութիւնը օրագիրը կ'ըսէ , օրէնքը դրաց ժողովյան անդամներէն շատը այն ատենը լուսակը չի արուի ըստըներուն կողմէն քուէ տալ մոտը եկած են եղեր քայց տեսնելով որ Ծանկանիէ զօրապետը արուի ըստըներէն է . և ատեն բանութիւնն աղ լուսակը մորքերնին փոխեր , և ըստ պատերան քուէ տուեր են ։ Պատահաց են յիշեալ զօրապետին վրայ . և այն վատահութ նէն ետքը չեն ուղեր որ իրենց ետ քաշութելով տղավոր մեծագոյն մասն մէջ երկպառակութիւնն է : Քանի որ առանց միոքը հաճեցը մնալով Ծանկանիէ զօրապետին չէ թէ պերճախոսութիւնն այլ համարակութեան անոր վրայ յարդ ունենալը և զիրենք չի խսքելը աղէկի գիտնակնին է եղեւ ասանկյարդ մը շատ մեծ բան կը տեսնէ :

— (Օրէնսդրաց ժողովլիյն նախագահին փոխվ
լուն ժամանակը եկած էր : Հիմակուան նախագ
հը Պ. Տիւբէն յեղափոխականներուն և ընկեր
կաններուն բանին չէր գար . ուստի կը փափաք
ին որ եղէ , և առեզր իրենց կուսակիցներէն մէ
դրուի : Եղափոխականները թագաւորական կա
օրինաւորական կողմին աշխարհական քաշել ուղեցի
բայց առնեք խորհելով որ յեղափոխականները ո
ժայցընելը վսանեգաւոր բանէ . ասսնց հրաւերը
համազմունքը հերքեցին . և նախագահի ընտրու
թեան օրը քուեկից բաղմութիւն վերստին Պ. Տիւ
բէն օրինադրաց աղջային ժողովլիյն նախագահ
նուանեցաւ :

— Հնիկ իտալացի և ժամանակէ մը ՚ի վեր Վասնաս կեցող, գիտուեց Ճեմարանին անդամ և ժթէ մաթիքական գիտուեց դառաւուն Պ. | իսպր Ֆոանասյի քանի մի հօրակաց գրասուններէն և Ճեռագիր և թէ հին տիպ շատ գիրքեր եր գոյեր, և ետքը երբ որ գողութիւնը ծայր տալը իրեն գատաստանական քննութեան տակ իշխալի իմացաւ նէ՝ Ֆուանասյէն գուրս մատաւ : | ու Միջիքին թագաւորութեանը վերջին տարին ու քանիս քննութիւնը ըլլալու տիսած եր. բայց փորմարի յեղափոխութիւնը վրայ գալով գոցվեց մինչեւ այս տարի մայիս տմիուր, որ նորէն քննութիւնը ոկտաւ, և գոլպաւթիւնը ամէն կերպութ առուգուելով, թէպէտ ինքը ներկայ էնց չէր, դատ պարասուեցաւ : Ասիկայ Ֆոանաս եկած ատենը արուատ ճարելու շատ գետաբաւթիւն կը քաշէ բայց հմառաթիւններուն համար Պ. | ու առ ձեռքը բռնեց, ետքը Պ. | Կլոզյին հետ աւրուեցա Փետրիլարի յեղափոխութիւնն ետքը խօսք տառ որ Փարիզ գայ, և իր գատաստաղներուն ինքն աձամք պատասխան տաց, բայց խօսքին վայ չէ բար : |

— Պատասխանի հօդ կառօն, և իլէ վ իլէն բ
Ժիններուն մէջ մըրթկը շատ գէշութիւն ըրա-
Քասդանէ տեղը անանկ խոչը և անանկ խիս կա-
կուտ ինչաւ որ հարկ եղաւ թղթատար նաւա-
կայնեցընել, և քաշաղ ձիերը ախտաւ քայլը: Կո-
նատ քամպաքին շըտակացները հինգ րոպէի մէջ Ե-
լոր այդ տերուն և պաղատու ծառերուն բերքե-
աւրուեցան: Հաս աներու վրայ կարկուտը անա-
դիվուեցաւ որ եկած անձրեւին ջուրերը վար կ-
զելու ճամբան գոցեց: Պուլօնել, և անոր ցը-
կոյ տեղերը տեսնուած կորուտը խրստ շտո-
Շատ խոչը ու մանր անհառններ չի կրցան ժ-
մանակին շենքի տակ մանել և կարկուտէն աղ-
տիլ: կարկուտներու տակ մեռան: Եկած կարկու-
ներուն ամեն մէկ հասր ընկուղի հատէն մէծ է:
Վէկ պղոփկ ապջիկ մը գուրաք դանուելով՝ եկ-
կարկուտէն դադարէլ և քունքը (քուրաք թօզու-
քանի մի տեղ կապուտցեր էր: Ներսէն ալ ծ-
մբառ մը կրած սլաքի ըլաք: որ յաջորդ օրը մեռա-
հաստ ռաւարա ռաւած մեռաններուն համար ա-

կուտ ինչնալով բարը ցորենները և հաճարները
(շափոար) գետինը պառկեցուց . վիզը (պառու-
չաք) կոտրուեց . ծխախոտներէն և չօջա ըստած
տունկէն յօյս չի մնաց . որ իւղը հանելու համար
կը ցանեն : Հատ տուներու ասպակիներ կոտրու-
ցան , որ մէկալ վնասներուն նայելով ամենէն պրդ-
տիկ վնասն է : Վեկ դիէն կարկուտը ասանկ բեր-
քերու ոչընչացուցած ատենը ուրիշ օդային արկած
մըն ալ աւելի ծանր վնասներ կ'ընէր : Հաղարա-
ւոր թաթառներ (խօրթում) ձեւացան օդայն
մէջ , և ամենը մէկէն գետինը ինչնալով ամբողջ
շնչքեր կործանեցին . տեղ մը յարդանոց մը . այն
դին տուն մը . ուրիշ տեղ հսկմալոց (եէլ տէիր-
մէնի) մը . և ամէն աեղ ծառերը կը կոտրուէին
կուր արմատէն կը հանէին : Հատ գեղեր մէծա-
մէծ վնասներու հանդիպեցան :

— Ասկէց ատեն մը առաջ Պ. Կռամօն առաջար իած էր օրէնտքրաց ժողովյն որ անառուներուն հետ անդթութեամբ վարուովներուն դէմ օրէնք մը գրաւի . և իրեն պատշաճ տեսած օրէնքներն ալ զրի առեր ժողովյն տուեր էր որ մենք ալ լր բագրայս միջացաւը հրատարակեցինք : Յուլիս 2/ին ժողովյն մէջ ատոր վրայ խօսք ըլլալով Պ. Տըֆօն դէնին առաջարկելովը վճռուեցաւ որ , անառուն ներուն դէմ անդթութիւն բանեցընողը մէկ օրէն մինչև հինգ օր բանուը կենաց , և 5 ժուանիքն մինչ շեւ 15 ժուանիք տուգանիք տայ , յանցանիքին ծանրութեանը համեմատ :

— Անկարա քօստանօ օրբագրեն առնելով օսմէրը՝
տօրէ լրագիրը կը պատմէ թէ՝ Ֆուանսացի Վէրապյլ
քաղաքին մօտերը զինուորական բանակ մը կազմը-
մէլու վրայօք հաստրակապետութեան նախադա-
հը միաք ունի եղեր . և ասիկայ փարիզցի երեւեւ-
լիներուն մէջ այլ և այլ խօսքեր եղելու պատճառ
տուեր է : Օքայ մէջ կայսերական կառավարու-
թիւնը նորոգելու մէկ աշխայժ մը կ'երեւեր . և Դոյ-
լըրի պալատը մտած ատենը պահպանութեան կե-
ցող շօրքը իւցակ՝ լաբուլէն կանչեցին :

Եյս լուրը լսողներուն միտքը աւելի կասկած
այս կը ձգէ որ՝ յիշեալ բանակին սալարասպետ պիտի
ըլլայ կ'ըսեն Հռոմացին դարձող Պարակի տ' վլէէ
Շէնէռալլը . որ քանի որ Հռոմէն եկաւ նէ՝ հա-
սարակասպետութեան նախագահ | ուի Կաբուլուն-
ին առանձին կերպով յարած է : Յէ՞ որ այս լուրը
սուռ գուրի նէ՝ նորէն ծանր և երեւելի գէպքէր
կը պատրաստուին Վրասնասոյու վրայ : Կարմիր հա-
սարակասպետականները հիմակուց վհատած են .
բայց չափաւ որներն ալ հասարակասպետութենէն
յասերինին կտրած կը ցըցնէն զիրենք առանձին խօ-
սակցութիւններուն մէջ *

— Աերկաց տարւսյ յունվարէն մինչև յունիսի
վերջը վեց ամսուանն մէջ բոլը ֆառանս թէ գիրք
թէ տետրակ, 4169 կտոր բան տպուած է . որոց
մէկն ալ առաջիուց տպուած չէր . ոյլ կամ՞նոր շե-
նուած գործքեր են , կամ առաջիուց շինուած և
մինչեւ հիմա ձեռագիր մնացած էին : 1849 ին յիշ-
եալ վեց ամսուանն մէջ տպուածները այս տարուա-
նէն յիսուն կտոր պակաս է . բայց 1847 ին նոյն վեց
ամսուանն մէջ այս տարուանէն 900 կտոր առելի
նոր գիրք տպուած է : Ես գիրք տպուելուն շա-
տամինը կարդացաղներուն և գիրքի հեղինակ
կամ թարգմանիչ եղաղղներուն շատութեանը նշան
է : Թէ որ առանկ հաշիւ մըն ալ մեր ազգին մէջ
չէ թէ տպուած՝ ոյլ ծախուած գիրքերուն վրայ
ընեմք նէ , չեմ գիտեր ինչպէս կ'եմ :

ելելք ու շատ բարեր չեն, ի ու ի ու ի ու
ելելք ու սոսումնասիրութեան պակաս ըլլալուն նշան
ալ չեմք կրնար բանել. ու սումնասէրներուն մէջ
գերբի համար շատ առակ ծափք ընելու կարողութ
թիւն ունեցող մարդոց քիչ ըլլալք գիտեմք : Անոր
համար կը փափաքիմք որ՝ ու աման յառաջդիմու-
թեամբ համար, որուն միջոց՝ գիրք կարգավեն զա-
բան կենալը չեմք գիտեիր, հասարակոց գրաստուն-
ները շատնան. որ մինչև հիմայ միայն երեք հատ
գիտեմք թաճարան Ալեքսանդրիան անունով. և այն
ու սումնասէրները որ յիսուն վաթոսուն զուռուշ
կամ հարիւր զառուսչ մէկ գրքի տալավ չեն կրնար
առնել, տմուն ամիս կամ տարեկան մէկ մէկ քիչ
բան տողով այն թաճարաններուն մէկուն ընկեր
գրութիւն. որով թաճարանն ու իրենց ու սմունքը
մէկեն կը ծաղկի : Այս թաճարաններու են, ամե-
նէն առաջնորդ՝ Դպիթիրու թաճարանը. անկեց ետքը
կատանդնուալուս (Օքթա գիւղին. և նոր օրերս
հաստատուած ու կայ Առ-լի Փրիլ հիւանդանոցի
դպրատան թաճարանը :

1 Տես Հայոստան, թիւ 10. զանազան լուրերուն կարգը Գլուխ

զած ստակը մինչեւ հիմայ առնելած չէ ալ նէ, այս
անհգամ առնուելուն եվլեկեկ ջանք ըլլալով, ինկի-
լիդի կառավարագթեան խորհրդականներէն քանի
մի հօդի ժողովքին հարցուցին որ, թէ որ յիշեալ
ստակը վաթբային շի կրնայ առնել նէ կառավարու-
թիանը միտքունի՞ մի այնպէս ընել, ինչպէս որ յու-
նաց տէրուաթեան ըրտ : Ժողովքը այս հարցմանը
պատասխան մը չէ տուեր : Վակեց կը համեցուի որ
յունաց տէրուաթեան գէմ ինկիլզին բունած ձամ-
բուն խորհրդականներուն մէջ շատր գոհ չեղադիներ
կան : Երբոր ֆուտնուըլը իր գետապանը | Յօնառ այէն
ետ կանչեց նէ՝ Որպէրդ իշխն կուսակիցները եր-
կան խօսք լրին ժողովքին մէջ . և | օռա Քալմէրս
գընին բունած ձամբան աղէկ ձամբաց ըլլալը կամ
ըլլակը քննուեատակ ճգեցին, Պ. Անձնուուք մէկը ժո-
ղովքին մէջ | օռա Քալմէրսդընին պաշտուան կենա-
լով, և | օռա Քալմէրսդըն ալ մէկ տանախօսու-
թեամբ մը ինք զինքը արդարացրնելով, երբոր քո-
ւ ճգուեցաւ նէ, | օռա Քալմէրսդընին բունած
ձամբան աղէկ է ըստիները շատ գանձուեցաւ :

— Ապր. Օօղերդ Վիլին մահը չէ թէ մրայն ին
կիլիդներուն, այլ և օտարազգի բներուն ալ որ այն
երեսեփ մօրդէն աղեկութիւն տեսած էին, ագոյ
և արտանաթեան պատճառ եղու ։ Քրամնազի աղ-
քային օրէնսդրաց ժողովային նախագահ մահ յիշ ալ աղ-
նուականին մահը ժողովքին ծանուցանելէն եռքը-
ըսաւ . այս վանքու ամենուն հանգատութիւնն և
աղեկութիւնը մ'ուղէր և ըստ այնու կը վարուէր
գործքերուն մէջ . ուստի առոր մահը բանդը եւրո-
պացւոց ցաւելի և աքայի բանմը եղու . թէ որ Ե-
սաւ արժան կը տեսնութիւնէ՝ մենք ալ սդոյ մէջ ըէ-
լանին պաշտօնական օրադիրերնուս մէջը ծանու-
ցանեմք : Ժողովականներ ամէնն ալ առոր հաւանու-
թիւն առաջն ։ և Քրամնազի աղքային ժողովային
մէջ օտարազգին մը համար մինչեւ հիմայ ասանկ
բան մը եղած չէր :

U.S. POSTAGE

Եմայս 20ին հինգշաբթի օրը Ուռուսից գետ
պանատան առաջին թարգման արժանապատիւ Պ. Արքիթրոբուլո , ընկերանկցութեամբ երրորդական
թարգմանչաց Պ. Ալեքսանդրո Շէմինդի և Պ.
Ֆ. իմունտրեափ , այցելութեան եկաւ մեր ամենա
պատիւ Տ. Յակոբ արքաղան Պատրիարքին , որ ար-
ժանավայրել յարգանօք և մարդասիրութեամբ ըն-
դունեց զնորին արժանապատուութիւնը : Անկ ու
կէս ժամ անօյշ տեսութիւն զնելէն եռքը Պ. Ար-
կիթրոբուլոն իւր յարգի ընկերացը հետ հաճեցաւ
մայր Անկ զեցին իջնալ , ուր բոլոր տեղերը պարաւ-
լով շատ գոհ եղաւ և ուրախ սրախ մեկնեցաւ
ասկէ :

Սպահն լուսաւորութեանը առաւելապէս ուսումնամբ ըլլազուն կարծեամբ թէ տեղի ակ չեղող և խելք քը չի հասնող մարդ չի կայ : Վմէն մարդք՝ որ ազգա-
սէր ըլլայ կ'ուղէ իրօք, չէ թէ ըսկ անուանմբ, աղ-
դին յառաջադիմութեանը ձեռնոտու ըլլալու կը
պարտաւորի որբան որ ձեռքէն կուգայ նէ : Ուէ-
պէտ թէ ձեմարանին և թէ ընկերութեանց ձե-
ռօք կառավարուած այլ և այլ կողմանց դպրատուն:

ներբռւն եղբեմն կտևառոր տրօք ձեւնոտու եղթղ
բարեպաշտ անձինք պահաս չեն, ինչպէս որ ան-
ցածներն ալ երկու բարեպաշտ և մեծարաց ան-
ձինք իւսքիւտարու սուրբ Խաչի թաղին ազգային
դպրատամնը հինգ հազար զուռուշնուէրը չնորհե-
ցին . սակայն ասանկներուն համրանքը տակաւին
փափաքածներնուս պէս չէ : Երբեմն բարեպաշտ
մարդիկ շատ կամ քիչ տուրքեր կուտան Եկեղեց-
ւոց, քահանայից, դպրաց գանձանակին, հիւան-
դանոցին ; ժամանկացաց . և այլն . տակաւին ազգա-
յին Շեմարանը և դպրատառները՝ որ ասոնք ալ
ազգին տրօքը պայծառ պիտի մնան, և օգուտնին
ալ ընդ հանուը ազգին պիտի ըլաց, այս կարգը մը-
տած չեն + Վոթից չի մռածելով ոմնանք երքեմն կ'եւ-
լեն պտուղ կը հարցընեն . որ աւելի այն պիտի հար-
ցմեն առանկ պտղատու և արդիւնաւոր ըլքալու-
բաները՝ ստակի կողմանէ հարեւանցի մշակուելով
ալ ինչ զօրութիւն ունին իրենց բնութեան մեջ

որ մինչեւ հիմա պարագայներուն այլ և այլ կերպ
վտակութանցը չի նայելով՝ դալար մնացեր են,
չն չորցեր . Դարրատանց եկամուտներուն վրայ
խորհելով, որ թէ շատ՝ թէ քիչ, հաստատ եկա-
մուտ ունեցող դպրատունիս խիստ քիչ է, պատ-
շաճ կը տեսնուի ծախքը եկամուտին յարմարցընե-
լու համար գառապուները պակաեցընել, կամ ա-
ժան դաստիու գտնել, բաւականութիւնը չի նա-
յելով: Աշամունքները քննելու դրբան նէ՝ յառա-
ջարեմութիւնն մը շըլլալուն վրայ գանգնատ կ'ընեն: Արիկայ հատարակութեան մասնելու արժանաւոր
նիւթ մը կ'առաջարկեմք . և մենք չեմք կրնար ա-
սոր Ճարդը որոշել, որ հոգաբարձուաց խոհեմ մը-
տածութեամբը գտնուելու և արդիւնահալու բան
մին է:

ВОДОСНАГИ

ՏՈՒՄԲՈՒԹԵԱ

ՄՐՅՈՑ ՀԱՌՓՄՏՄԵԱՆՑ ԴՊԲԱՆ

Ω. W. T. B. T. A. G.

Ամսայս 19, երկուշաբթի օր սրբոց Հռիփսիկ-
մեանց տօնախմբութեան պատճառաւ՝ քաղաքիս
Հռիփսիմեանց անուն աղջկանց դպրատանը մէջը՝
քրիստոնէալյայել արտօնութեամբ ագդային մէծ
հանդէս կատարեցաւ։ Առաւօտուն բոլոր աշա-
կերառ հիները միակերպ ձերմակ ու պացծառ հա-
գուստով իրենց վարժապետին ու վարժապետու-

Հիներուն կառավարչութեամբը գացին սուրբ Ա-
կեղեցին կատարեալ բարեկարգութեամբ , ուր
ներկայ գտնուելով սուրբ Պատարագի խորհրդացն
շնորհաց՝ սկզբեցին ամենայն շերմեռանոց ութեամբ
իրենց արդար մազթանքները ու աղօժքները մա-
տուցանել առաջի բառուծոց , բարեխօսութեամբ
սրբոց Հռիփսիմէանց , ըստ բարեկրթութե վար-
ժապետին՝ խնդրելով յառուծոց նախ իրենց ընաշ-
խարհիկ բարեբարին անդին կենացը երկարութիւն
իրենց մասացն ալ լրանաւորութիւն . որ բաւական
ըլլան իրենց աղնուուհի բարերար Տիկնոջ գովելի
փափաքը լեցունել . սրբազն ու հոգեւոր խոր-
հուրդը լըմննալէն ետքը բոլոր աշակերտուհիներ
կարգաւ իրենց դպրանունը դարձան , որոնց ե-
տեւէն՝ նոյն օրուան Պատարագի հետ քահանայն ըն-
կերութեամբ բոլոր քահանայից և դպրաց , որոնք
քաղցր և գեղեցիկ երգեր երգելով , որ յատուկ
նոյն աւուր հանդիսին վրայ շնուռած էր՝ եկան
փառաւորեցին Հռիփսիմէանց դպրանունը , ուր
Աւետարան մըն ալ կարգալով բոլոր հանդիսական-
ները միախմբարեցին , օրհնելով ազգին բոլոր օրի-
սրդները . և այս բազմեցան : Նոյն ժամուն ալ
մանկունք միջան այս ։ Երգել վայելու և եղանակաւ
երգել , ու լըմնալէն ետքը , նոյն հանդիսին վրայ
և դպրանուն շնողին երախուեացը վրայ յօրինուած
Ճառը երիւն օրիորդ փափսիսակի քաղցր առ ուժանու-

թե ամբ կարդացնին, և զինի այս ճանախն աշակեր-
տու հետաց մէկ կարգ ներդաշնակութեամբ սրբոց
Հայութիմեանց վրայ շնորած ամենասպասար ական
շարականը՝ Վահնիք նուիրեալքէն քանի մը տուն
ներդաշնակութեամբ երգել: Այս կետիս մէջը գի-
տելու եր բոլոր հանդիսականները, սրոնց սիրառ
փողձկելով նախ լուսաւորչեան ազգիս քրիստոնէա-
վայշել սպանծալի փառացը վրայ, երկրորդ իրք ար-
ձան անմահութեան ու աեցինց յիշառակ սրբոց
Հայութիմեանց փառաւորուեց վրայ, զի հաճեցաւ
Տէ Եռասու ֆեանց գերդաստանին ձեռօքը շնորհել
սպատակ օրիսրդաց լուսաւորուե և բարեկըր-
թուե գպրոց մը յանուն սրբոց Հայութիմեանց:
Աւստի սմանկը ալ շի կարենալով ծածկել իրենց սըր-
ուի ներդարձութեան քաղցր սէրը՝ արտասուր գո-
հունակութեան կը թափէին, օրհնելով գպրատան

1 Այս նորաշեն դպրասունը Եռասութեան Հովիսիմէ Տիկինը . . .
անցեալ տարի իրեն յատուկ ծախփազ ընեւ տուաւ կատաղեալ ու
ընծայեց ազգին առջկանց բարեկրթեան համար : Այս գըշ-
րատանը մէջ 216 ի չոփ ազքի առաւօտէ մինչեւ կէս օրը կար-
գալ գրեւ Երեխանին թիւն կը տրըլին հայեցին : Կէս օրէն եաւ
քըն ալ կանանց վերաբերեալ զանազան ձեռագործ արքունութեանը ր
կը սորին :

¶ Հոգեւուն Մուլպայից՝ Արամեան դատերաց՝ համ օք ահա պար-
ծանց : Ահա ձեզ նոր Պարնաս՝ օրիորդ սէդ Մասեան : Վուագել
Ելքը յասկելար՝ ով հոգի բաղկեցեր քնար : Արի ՚ի տես սուրբ հան-
դիմիս մեծ Գրիգորէ ձնողդ ազգին . Արի որդւոցդ լեր պաշտպան,
և սերնդոց տանն Եռուսութեան Ահա դուստր քո Հուիխոսինէ ահա
սէրդ գործովք փայլէ :

Հարիփարմէ մեծ խորհուրդն և անուն ցննիկնէ : սիէն լըննարդիի
տօնելի ։ Գումարեան դէրկնամուսիր կընչազա անմահի, անս ՚ի
քում տօնի տարիխնի, ուր յանուն քո թափօր կազմի : Բեր ՚ի վլ-
րուստ պանկ պէս պէս՝ գջնմաթելացն ՚ի քոց հանդէս : Ենք ՚ի վլ-
րուստ պլենաց սրբագեւս Եռուսութեան տանս արժանապէս : Ահա
դուստր քո Հուիխոսինէ, ահա սէրդ գործովք փայլէ :

աղդամէր Հիմնադիրը և նորհակալութեամբ գովել զինքը ու իր նախնեաց անունը : Ծէպէտ շուխումէտ տիկինը անձնական տկարութեան սկառ-ձառաւ՝ չի կրյաւ ներկայ գտնուիլ այս ցանկալի հանդէսին, բայց հանդէսին բոլոր հարկաւոր եղածը կարգի գնել տուած էր, ու առառածեռ նութեամբ բաղմաթիւ հանդիսականները և աշկերտուհիները մեծարել տուաւ շաքարեղինօք, և այսպէս կատարեցաւ հանդէսը :

ետքը՝ վասթառունի մը չ սփ աշակերտուհիներ առաջ
նորդութեամբ իրենց վարժապետին և վարժապե-
տուհեաց՝ և սիփահիմէտ տիկնոջ ծովեգերեայ տունը
գտցին առ ՚ի շնորհաւորել իրենց բարերարին պան-
ծալի Տօնը, և միանդամայն մտերիմ երախտագի-
տութեամբ շնորհակալ ըլլալ իրմէ։ Դերազնիւ և-
ս իփսիմէտ անկինն ալ ելաւ ընդունեց ամենայն մար-
դասիրութեամբ անսոնց գալուստը, ու մեծապէս
շնորհակալ ու գոհ եղաւ թէ վարժապետէն և թէ
վարժապետուհիներն։ Ու երջապէս քաղցր քաղցր
յորդորակիներ ու խրախոյններ տալով անոնց, որ
ջանասիրութիւն ընեն իրենց բարենպատուկ սուրբ
ուսմանց մէջը, մեծարեց զիրենք անուշեղէններով
ու կերպ կերպ շաքարեղէններով, որոնք մէկ ժամի
չափ հան մնալին ետեւ՝ դարձան ՚ի դպրատունը և
աղատ եղան նոյն օրը։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ

Յարդի ուստ մեական մը այս բարոյականս մեզի
խրկեց հրատարակելու համար։

“ Ուրդկային բնութիւնը պահստաւոր . մխա-
լական ու գէպ ՚ի չարն հակամէտ է միջու , և թէ
որ կը թութիւնը շուտով չի հասնի , տեսակ տեսակ
մոլութիւնք և ախտք տեղի գտնելով՝ ձեռք ձեռ-
քի տուած կը մոնեն սիրալ որ կատաղի գաղան-
ներու որջ կամ թունաւոր օձերու բօյն կը գառ-
նայ . կարենայիր մշյմը աս սիրով բանալ , Պանդո-
րայ տուփին պէս բիւրաւոր չարիք աշխարհք կը
լեցուէին :

” Եւ յիրաւի չար կամ ախտաւոր մարդը բազ
մագլուխ վիշապ մըն է . և կամ բոլոր գաղաննե-
րուն գլխաւոր յանկութիւնները ունեցող հրեշ-
մբն է , վագեր նման անցութք , գմնեայ ու գիշա-
տիչ գայլց պէս անիրաւ , արդարներուն և անմե-
ղաց արիւնը ծծող , ու զտի պէս ոխակալ , աղուիսու
պէս խորամանկ ու խաբեթայ . օձու պէս զրպար-
տութեան թոյն կը պօրթիայ ու չարախսութիւն
կը սուլիչ վրադ , ամբարտուան ու գոռող . փառա-
սիրութեան տապարիդին մէջ առաջ անցնելու հա-
մար քանինէրու անկման ու , գլորեթուն պատճառ
կ'ըլլաց , ու թէ որ գմբաղդութեամբ իւր փառա-
մուցանկութեանը հասաւ , ու պատիւ , իշխանու-
թիւն կամ պաշտօն մը յափշտակեց , վայ անոր բըռ-
նաւորութեան երկաթի գաւաղանին տակը գըտ-
նուողներուն :

” կը հանդիպի երբեմն այսպէսներուն որ կարծես թէ յանկարծ կերպարանափոխ կ'ըլլան, իրենց վայրենի բնաւորութիւնը մէկ դի թողով հաջելնիս ու խածառելնին կը գագրեցընեն, ու ընտառի և հեղեղ կ'ըլլան. բայց գաղանին ՚ի մարդ այլակերպութենէ չի խաբուիս, չի մօտենաս քովը, ոչ ձը հազար անգամ՝ շապիկը փոխելով օձութենէն չելլար, ասանկներուն մէկը ատենօք իւր գաղանային այլափոխութեան առենը 1836 թուականին մէկ երկալթէ սնառուկ մը ընծայ կ'ընէ իրեն բարի ու հաւատարիմ ծառայութիւն ընողին փոխարէն. բայց շաւմովի իւր առջի բնութիւնը ու կերպարանքը ստանալով 14 տարիէն ետքը գժերազդուե մէջ մեռնող նյին ծառային գեռաբողբոջ երկու որդեկանցը ձեռքէն ձանկերը նետելով սնտուկին վրայ, ետ կ'առնէ զան զզչալով ու ցաւելով՝ որ ազնուա-

կան գդացմունքը կրցեր է իւր սրտին մէջ տեղիք գտնալ . առանց հաստատուն կրթութեան չարէն դէպ ՚ի բարին դառնալ ամենադժուարին բան է :

” Ուստի (ահա ամենայն չարիք մնանեն ՚ի միտքս մարդաց յանուսումնութենէ) . անկրթութը մարդուս կիրքերը կը սնանին կ'աճին , կը մեծնանու մեսի և թունաւոր տնու ոներ առաջ գնակառ

Առ լու զուսաւոր պատուղաներ տաղըլ ժամանակաւուս
կը տարածեն մարդկացին ընկերութեան մէջ ։ Երա-
սի մեր ազգին եթէ կարենայ բարի ու հիմնաւոր
կրթութեամբ առ ապականից ախտերու մահացու
ազգեցութենէն ազատ մնալ ։

“ Ո՞եծարոյ գործակալ Հայաստան լ բագրոյ ։
“ կոստանդնուպօլիսց Գեղապատիւ Պերճափառ
Ճեղայիրլեան Ակրտահիչ լ զգախնամ Ամիրան իւր
աղնուական առողջութեանը օդնող ջուրերուն հա-
մար քաղաքս գալով, իւր բնաձիր վեհանձն առա-
տասրութեան տանելի արդիւնքները առանց խտրու-
թեան բոլոր ազգաց աղբատները լիովին վայելե-
ցին ։ իւր սակաւատեւ օտարութեան մէկ օրն ալ
որ էր երեքշաբթի յունիսի 26, յատկապէս լնծա-
յեց ազգային յառաջադիմութեանը խրախոյս տա-
լու, իւր բաղմախուռն մոսածմունքը զահեց նոյն
օրը իւր ուսումնասիրական մտագրութեամբը այլոց
ուսումնասիրութեան կրամի ալ արծարծ ելով, և
իւր շքեղ ներկայութեամբը հարցաքննութեանց ակառա-
ւոր հանդէս մը կազմել առաջ, ուր տեղ ուսումնական
աշակերտը թէ ազգային և օտար լեզուաց
և թէ մաժեմաթիքական և աշխարհագրական գի-
տութեանց մէջ քաջալաւ պատասխաններ տալով,
կերպ կերպ գրութիւններ և գործագրութիւններ
լնելով մեծապէս ուրախուցուցին Ասեմանիառ Ա-
միրան . մանաւանդ երբ կը յիշէր թէ քանի մը տա-
րի առաջ հազիւ թէ նարեկ կարդացող աշակերտ
ներ կը գտնուեին վարժարանին մէջ . ուսափ հա-
ճեցաւ իւր շնորհակալութիւնը մասուցանել նու-
րին Արքազնութեան Գերազատիւ Տ . Գեորգ Ար-
քեպիսկոպոս Ազգասէր Առաջնորդին և քաղաքիս
Արքանապատիւ խոհեմ Խշանացը . որոնք գպրու-
ցին յառաջադիմութել համար պէտք եղած ջանքե-
րը չէին խնայած : Ազգասէր Ամիրան իմանալով որ
գպրոցին եկամուտը չէր բաւեր ծախուցը, պակա-
սը լեցունելու չափ առատ տուրք մըն ալ կոտե-
լով բոլոր հասարակութիւնը գոհ բրաւ : Այնուա-
խօսութեամբ մը սկըսուած էր հանդէսը, ուրիշ
ատենախօսութեան պէս ուրաքաղթութեամբ մը
վերջացաւ . որ եղաւ նախ բարեգութ Անքնակա-
լին բարեփառ անդին կենացը համար, երկրորդ՝
բարձրապատիւ մեծ Հապաբսուին, և ուրիշ տէրու-
թեան նախարարացը համար, երրորդ՝ իւր բարե-
նշան այցելութեամբ վարժարանը պատուող Ազգա-
սէր ամիրային, և շորբրդ՝ վարժարանիս բարերար
հոգաբարձու միսաքեան Ազնուամեծար Արդերես
ազգային համար : Ա երջը մեծափառ Ամիրան օրհ-
նել առաւ գերապատիւ Առաջնորդին հանդիսա-
կանքը, գովեց յարգի վարժապետաց աշխատուիր
և առասանուէր տրօք վարժարեց : Աւրեմն Պրու-
սայի հասարակութիւնը երախտապարտ կը համար-
վին այս Ասեմանիառ Ազգասէր անձանց և անոնց
գովելի բարձր նպատակը կը յարգեն ուսումնասի-
րութեան ջանիւք ու :

四

Պատմութեան

1850 ינ-לְבָנָה 29

Ոշտունի Տիրացու Յաշաննես գիտնական
Արկաւագը Հոգւոյն սրբոց գալստեան կիրակի օ-
րբյունիս 11. Օքթագիւղի եկեղեցին կուսակրօն
քահանայ և վարդապետ ձեռնադրեցաւ նախիլին
Պատրիարք Տ. Մատթէոս Արքազան Արքեպիսկո-
պոսէն : Կանոնաւոր քառասնօրեայ ճգնութիւնը
լմբնցընելցն ետքը այս կիրակի , յուլիս 23 , անդ-
րանիկ սուրբ Պատրիարք մատոյց Պէշլիթաշու սր
եկեղեցին : Այս գիտնական վարդապետը իւր սար-
կաւագութեան ժամանակը Խղիմիտու վիճակին
գործառանց համար ինչպէս աշխատեցաւ նէ ժա-
մանակ ժամանակ հայաստան լրատիրը կը հրատարա-
կէր . հիմայ ինքը գրու և բանիւ՝ իւր ջանիցը ու-
րիշ ասպարէզմը ընտրած է . իւր հայրենիքը ե-
ղած Վանայ երկիրը պիտի երթաց . և այն տեղի
գործոցներուն յառաջադիմութեանը պիտի աշխա-
տի : Տարեցյս եմք որ գիտնական վարդապետին
բարեջան աշխատութեամբը այն տեղէն ալ լրա-
գրոյս մէջ գրուելու աղջկ և ուրախարար լուրեր
կ'առնեմք :

REFERENCES

Առաջներուն փոխանակութիւնը կրատանդնու-
պօլիսէն զատ ուրիշ տեղուանք անկանոն կերպով
կըլլաց . ինչպէս որ անցած շաբթօնուան բանակիրա-
կանին մէջ Աէլանիկի և Խզմիրի փոխանակութիւն-
ները իրարու հետ բազգատառը դիւրաւ կիմանայ .
Այս անկանոնութիւնս Կապրեստանի կամ Շամայ-
գաւառին վաճառատեղիները աւելի զգալի է :
1843 ին կայսերական հրովարտակ մը ամեն աւել-
ուան պէս Շամ ալ կարգացուեցաւ . որ ստակնե-
րուն ինչ և իցէ պատճառավ սովորականէն աւելի
գնայ առնութիւն տրութիւն , և առուտուրի մէջ թէ-

օսմաննեան հին ստակ և թէ օտար ազգաց ստակ բանեցընելը խոտիւ կ'արդիլէր : Եւ ով որ ասանկ ստակ ունէր նէ՝ կը պարտաւորէր ժառափէներուն տանելու . և բուն արժողլէքին համեմատ ստակ առնելու : Այս պատուէրս միայն մէկ տարի մը բռնուեցաւ . բայց ետքը առուտառուր ըլլալը պատճառելով բանը նորէն առաջին կերպին դարձուցին : Ո՞չ ժի՞շին ոսկին , որուն օրինաւոր գինը 20 զուռուշէր . 21 ¼ և մինչեւ 21 ½ ելաւ . դիմէնէ ընելը 25 զուռուշը և ուշ-ընելը 24 զուշ . ֆուանսըզի ըսեալը կամ հինգ ֆուանքնոցը 23 զուշ . և ուսաց իմէրիու սոկին 95 զուռուշ . և ինկիլիզի լիրան մինչեւ 120 զուռուշ առնել տու սկըսան : Շատ անդամ առտուընէ մինչեւ իրիկուն ստակը մէկ գնոյ վրայ չէր կենար : Բարձրապատիւ Աաֆ վէթի փաշայն հոն գնաց նէ՝ բանը կարդին դրաւ . ստակներուն ընթացքը օրինաւոր կերպով ըլլալ սկըսան . որովհետեւ արդարութեամբ և անշառ կը կառավարէր . և այս երեսէն երկրին աղէկութիւն ալ եղաւ : Կնկէց ետքը յիշեալ փաշայն Ո՞չ քէ գնաց . և ստակներուն գինը նորէն առաջկու անկանոնութեան մէջ մտան . և այնքան եվելցաւ այս անկանոնութիւնը որ՝ 20 փարանոցին գինն ալ 21 փարայ ելաւ : Եւ մինչեւ հիմա ասանկ կ'երթայ . հետեւաբար ստակ ունեցողներն ալ չեն ուզեր հանել . յուռալով որ եվել գին կ'ընէ . ինչպէս որ ուրիշ տեղ վաճառականները ունեցած ապրանքնին կը պահեն ասանկ յոյս ունենալով : Եւ ասիկայ , ինչպէս որ յայտնի է , վաճառականներուն շատ վեաս կուտայ , մանաւանդ երբ որ ապառիկ (վէրէսիէ) ծախելու ըլլոննէ չեն գիտեր ապրանքին ինչ գին գնեն , որ ստակին գինը փոխուի նէ վնաս չի կրէն : Վասի փափաքէլի է որ թէ հին և թէ նոր , թէ մեծազօր տէրութեան և թէ օտար տէրութեանց ստակները այն գնով առնուին արքին , որ մեծազօր տէրութեան կողմէն որոշուած և ամէնուն ծանօթ է : Կայիկայ մայրաքաղաքիս վաճառականներուն ալ գուրաի քաղաքներուն ալ մեծ օգուտ կը բերէ :

— [Ըդէլքալ ստակներուն առնել տրուելուն
մէջ հասարակութիւնը մէկ օգուտ մը կայ կարծե
լով մինչեւ հիմա անփափիր կ'առնեն կուտան . բայց
առկեց յառաջացած մէծ և բազմաթիւ վնասնե-
րուն առկա է չեն : Տէրութիւնը մէծ զգուշու-
թեան վրայօք որոշուած կարգադրութիւնը ամուր
կը բանէ . բայց այս ստակներուն առնուիլ տրուի-
լը այն կարգադրութիւնը կը թուլցընէ : Եւ ասի-
կայ թուլնալով թէ աէրութեան ստակ տպելու
նիւթ առնելու համար ըրած ծախքէն (միւպափէ-
էն), և թէ հասարակութեան իրենց պիտոցիցը
համար առնելու ասլրանքներէն շատ վնաս կը տես-
նուի : Ասոր համար՝ հասարակութեան ձեռքը պը-
տըտած թէ օսմանեան աէրութեան հին ստակնե-
րը և թէ օտար տէրութեանց ստակները մեծաղօք
տէրութեան գանձուն համար ծախու առնող յա-
տուկ գործակալներ (միւպափէճի) դրուած են . և
ասոր համար պէտք եղած կարգադրութիւնները
թէ առաջ և թէ ետքը հրատարակուած են . բայց
ժամանակէ մը ՚ի վեր ասոր պէտք եղած ու շադ-
րութիւնը և զգուշութիւնը չի կրնալ ըլլալով՝
գանձուն համար նիւթ առնուելուն մէծ վնաս
տալէն զատ փոխանակութեան (քամսիցի) գինն
ալ գէցընելու և անհաստատ բան մը ընելու վրայ
է . և այս երեսէն մեծաղօք տէրութեան գանձը
մէծ ծախք ընելու կ'ստիպուի : Ասով հասարակու-
թիւնն ալ վնաս կը կրէ : Ուստի հարկ սեպուած է
մեծաղօք տէրութեան , որ այս բանիս վրայօք ե-
ղած կարգադրութիւնները պաշտօնական թառչնէ

Ապագայի լրագրույն միջոցաւը նորէն հրատարակէ . որ
է այս :

1. Ո՞եծաղօր տէրութեան հպատակներէն ով
կըլլայ նէ ըլլայ , առուտաւրի մէջ արգելեալ ստակ-
ները բնաւ ընդունելու չէ :

2. Վակէց ետքը ով որ արգելեալ ստակավը լրըն
նուի նէ՝ պատիժը մաքսէն ասպանիք փախցնողի
կամ փախչաղ զինուոր մը պահողի պէս պիտի ըլլայ։
Տաէնք որ ձեռքը 40,000 դուռուշ արգելեալ ըս-
տակ գանուեցաւ նէ՝ օրինաւոր ստակի փոխելով
անոր 10,000 դուռուշ այս բանս ծանուցանողին
տալով միայն մնացեալ 30,000 դուռուշ տիրոջը
պիտի արտուի։ և ասկէց ետքը ասոր պատիժը այս
պիտի ըլլայ։

3. Տէրութեան գանձուն համար ասանկ ստակ ծախու առնելու դրուած գործակալները երբ որ մէկեն առած ստակնին քովերնին պահեն և ուրիշ տան, և ասիկայ տեսնուի կամ իմացուի նէ, բռնուած ստակնին չորս մասին մէկին չափ ստակ անոնցմէ առնուելով իմացընողին պիտի տրուի. և

իրենք ալ ուրիշ պատիժ պիտի կը են :

4. Դուրսի երկիրներու եկամտից գործակալները արգելեալ ստակները մեծազօր տէրութեան որոշած գնովը առնելով՝ հասարակութեան մէջ անցած գնով առաջի պէս տէրութեան եկամուտներուն հաշուին անցընեն նէ. Ժողովի ճիշդուն համար տրուելու պատճյն պէս ասսնցմէ ալ ստակին չորրորդ գինը իմացընովին տալու համար իրենց քասակէն առնուին. և իրենք ալ իրենց սպատօնէն ձգուին ՚ի պատիժ :

5. (Օրինաւոր գնով արգելված ստակ փոխել
տալու եկողները չուշացնելու համար Թ-պահիէճի-
ներուն, և ասոնք չի գտնուած տեղը եկամուխ գոր-
ծականերուն (մալ մէմիւրի) մինակ ասոր համար
գրուելու մարդոց ձեռօքը չուսով փոխարէն ըս-
տակը սիտի տրուի :

6. Պահած ստակ ունեցողները երբ որ իրենց
պիտոյիցը համար ստոլու ըլլան նէ՝, այն ստակը ե-
ղած երկիրը գտնուող մոպիէ ճիներուն կոզմէն ըս-
տակներուն օրինաւոր գինը տրուելով առնուի. և
ըստ կանոնի կայսերական գանձուն խրկուի :

7. Ո՞ւղարկեծին կողմէն ամէն ամիս կայսերական գանձատունը խրկուելու հաշուէտումարին նման ամէն աեզզի եկամոփից գործակալներուն կողմէն ալ տեղելոյն կատավարութեան ատեանին կնքովը կնքուած հաշուէտումար՝ եկամոփից գանձարանը (մալիէ խազեէսին) խրկուի :

8. Ու էկուն ձեռքը արգելեալ ստակ ըլլալով ու-
րիշի մը տալու ժամանակ տեսնուի նէ՝ այն մար-
դը և տեսնողը գործակալի ձեռօք կայսերական
գանձարանը (Պարագիսանէն) խրկուի, թէ որ Կոս-
տանդնուագօլոց մէջ է նէ. և թէ որ դրափ երկիր-
ներին է նէ՝ այն երկիրին գործակալացը ձեռօք կա-
ռավարութեան ատեանը խրկուի. և հոն պէտք
եղածը ըստ կանոնի 'ի գործ դրուի:

〔「」յաքանս մեծազօր տէրութեան պաշտօնական լըտգրին խօսքն է . և մենք կը տեսնեմք որ՝ այս անդամ տէրութեան կանոնը աւրելը քիչ մը վտանք գտարոք է : 〔մէն տաեն , բայց առաւելսակէ ո հիմն շահասէր և արծաթմասէր մարդիկ կը գտնուին . թէ որ ասանենիները դժբաղդպարար բան գործ չունին նէ՝ ասուտաւրելուն տեղը պարստելով արգելեալ ստականվ առուտառուր ընող կը վնասընեն , որ պարապ պտղասած օրենքնուն առաւրչէքը շնորհեն , իմացուցած ստակներուն չար մասին մէկը իրենց իմացը նողչէք վարձք առնելով : 〔յա անդամ կ'երեւի թէ այս պատաւէրը ասանկ մարդիկ բունել պիտի տան :

— Այս տարիի վերիկայի նորիլեւան կղզները
և շաքարի մասիս թիւն եղած ուրիշ տարիներուն
համեմատութեամբ շաքարը քիչ ըլլալով, շաքարին
գինը բարձրանալու վրայ է :

ՕՐԵԱՏՑՈՒՅ

Եւստիքարու Ալելամբը կովը քառակա պաշտ ըստուծ
Քարաշը և հանգի Գրիգոր ամբողյի ուսուց ծա-
խու է : Այս առնը երեսն է 54 կանգուն . Եպելի կովը ա-
ռել լայն . Խորութեն է 150 կանգունի չափ : Ա էր իտ-
լը ունի հինգ օրայ . Ա է ժիշտ և մ է արևադանի հարեւու-
հալամբը : Օրին խալը ըր օրայ . արևադանի առաջ գոյ-
ին է լայն . և ալելամբը կովը երես խուսափայլ բաղնիք ճ-
կ Ա արևի խալը ապահովութի օրայով ըր օրայ . խակն օճառը . Ա է
ժամանի օրայ , երիր սուֆա . Ա է հունվախ , մշակ երես
ժամանի ժամանիք արևամբը և մշակ խալը ճ- , Ա է
սահանիճ . Ա է ջրհոր . ակօդրութի և լամացը իտական . երես
հակն և մ է ճակալ մշակն : Ա առաջ զար պանը շե-
նին դուրս ախոռ և սամանը ըր ալ ունի : Տանի եպելը շատ
շետաքանի պարտել ճ- իա , մշակ երես հոր և մ է ճ- ալ
պօստան աօլապի ունի : Այս առնը սահանի ու շատը իտ-
իքար թէ , յա , պայիկ Ուստափա աղամի հետ լուսի :

2-PESECE 42

ՀՐԱԳՐԻՑ

ՊՐԻՎԱՏ ՅՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏ

Quesnay:

ԿԱՍՏԵՐԻ ՅՈՒՂԵՐ

ԵՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՅՈՎՀԵԱՆՆՈՒ ՄԻՒՀԵՆՏԹԵԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԽՈՏՏԵ